

JOSIP GENERALIĆ
&
ZLATKO KOLAREK

Hlebinska šola naivnega slikarstva

JOSIP GENERALIĆ & ZLATKO KOLAREK

Hlebinska šola naivnega slikarstva

Galerija Zgornji trg, Šentjur
11. 2. – 15. 4. 2014

JOSIP GENERALIĆ

slikar in grafik, klasik naivnega slikarstva

Rojen je bil 19. februarja 1936. leta v Hlebinah na Hrvaškem. Ljudsko šolo je zaključil v rojstni vasi. Oče Ivan je malemu Josipu pogosto dajal vodne barvice in čopiče, da bi se z njimi igral in slikal. Josip je pogosto govoril o tem, da so barve njegova velika ljubezen in njegova najljubša življenjska igra, veselilo pa ga je tudi dejstvo, da je njegov sin Goran prav tako pokazal talent za slikarstvo.

Prva dela z oljnimi barvami na platnu in vezanih ploščah so nastala leta 1950. Prvič se je na skupinski razstavi javnosti predstavil leta 1954 v Križevcih, kjer je obiskoval učiteljsko šolo, ki ga je zaključil leta 1956. Njegova prva samostojna razstava je bila organizirana v Mestnem muzeju Koprivnica leta 1959. Leta 1960 se je preselil v Zagreb, kjer je poučeval v osnovni šoli. Višjo pedagoško šolo je izredno dokončal leta 1962.

Leta 1964 je z razstavo »Ivan Generalić und die Schule von Hlebine« v Zürichu (City Gallery) prvič razstavljal v tujini. Skupno je razstavljal na več kot 1000-ih skupnih in več kot 250-ih samostojnih razstavah v domovini in v tujini, ilustriral je preko 50 knjig in zbornikov, izvedel 5 scenografskih predlog, izdelal 30 tapiserij, od katerih je Velika berba

grožda uvrščena v stalno razstavo Muzeja moderne umetnosti v Soitami na Japonskem.

Omenjen je v mnogih knjigah o umetnosti, leksikonih in enciklopedijah. Izšle so tri monografije o njegovem delu in osem grafičnih map, ki vključujejo delo do leta 1989. Nagrade za svoje umetniško delo je prejel v Morgesu, Firencah, Mantovi in Skopju, za likovno in humanitarno delo pa mu je hrvaški predsednik dr. Franjo Tuđman podelil odlikovanje Red Danice hrvatske s podobo Marka Marulića.

Josipova olja na platnu in steklu, njegovi akvareli, bakrorezi in sitotiski so na ogled v mnogih galerijah in muzejih. Na lastnem tiskarskem stroju je ustvaril predvsem veliko grafik globokega tiska.

Josipa Generalića, klasika hrvaške naivne umetnosti in enega izmed najprepoznavnejših predstavnikov v svetu poznane Hlebinske šole, kritiki uvrščajo med vrhunske slikarje naivne umetnosti. Njegova dela delijo na 4 obdobja: Hlebinski verizem, cvetlično obdobje, obdobje portretov znamenitih osebnosti in črno obdobje.

Umetnik se je na dogodke po svetu odzival z občutljivostjo. V njegovih delih se odražajo družbeni in politični strahovi in upi tega sveta, od leta 1990 pa tudi nasilje, ki se je dogajalo v domovini Hrvaški. Strahovi z Josipovih slik (Neron požiga Hlebine (1985), Agonija (1978), Lačen otrok (1978), Solze nad mrtvo ptico (1978), Ustavljene čase (1978), Ne poželi zemlje svojega sosedu (1979), Vojna, lakota, smog (1985), Tesnoba (1985), Obed na bojišču (1986) ... prikazni lakote, vojne, masovne stiske oživijo v bolečini hrvaškega naroda. Josip je bil med prvimi slikarji, ki so s čopičem in barvami obsodili nasilje (serija slik Hrvaška v krvi, Ustavite vojno v imenu otrok, Žalosten pogled na porušene zvonike ...). Hrvaške vojake je obiskoval na bojiščih in na zdravljenjih v bolniških centrih ter sodeloval v mnogih humanitarnih akcijah.

Kasneje je sodeloval s skupino otrok iz Hlebin v želji, da bi odkril nove talente in tako omogočil, da bi Hlebinska slikarska šola tudi v prihodnosti živela v polnosti in v novih delih.

Včlanjen je bil v Hrvaško društvo likovnih umetnikov (HDLU), Združenje likovnih umetnikov uporabne umetnosti Hrvaške (ULUPUH), Društvo hrvaških likovnih umetnikov naive (DNLUH), Svetovno združenje likovnih umetnikov naive »Henry Rousseau«, Društvo Hlebinski slikarji in kiparji naive Hrvaške.

Leta 1998 se je Josip iz Zagreba preselil v Hlebine, kjer je za javnost odprl »Družinsko gospodarstvo Generalić«. Tam je vse do 22. decembra 2004. leta, ko je nenadno in prezgodaj umrl, užival v družbi svoje družine, obiskovalcev in ljubiteljev naivne umetnosti.

Cvetje v vrču, olje na steklu, 20 x 20, 1994

Zima s snežakom, olje na steklo, 50 x 50, 1999

Deklica na kravi, olje na steklo, 27 x 35, 1994

Mladoporočnica, akvarel, 50 x 42, 1994

Žena z violino, olje na steklo 60 x 45, 1998

Drsalec, akvarel, 50 x 50, 2004

Dva snežaka, akvarel, 70 x 100, 2004

Objem sirene, akvarel, 70 x 100, 2004

Trije rdeči cvetovi, akvarel, 50 x 80, 1998

Bik, olje na steklo, 25 x 30, 2003

Ribič, olje na steklo, 40 x 50, 1992

Rumeno cvetje, olje na steklo, 30 x 25, 2000

Cvetje, grafika svilotisk, 60 x 40, 1999

Zima z rjavo hišo, 35 x 40, 1997

Ribič lovi metulje, grafika svilotisk, 60 x 40, 1999

ZLATKO KOLAREK

slikar-naivec

Ob ognjišču Hlebinske naive je zorelo kar nekaj generacij predstavnikov te vrste moderne hrvaške likovne umetnosti, ki je v svetu znana kot posebna oblika izvirnega vaškega izraza. Večina teh ustvarjalcev-samoukov je obdržala skupne značilnosti pri izboru tematike in v slikarski disciplini slikanja na steklo, čeprav se v zadnjem času kot osnova, ki se čedalje bolj uporablja, pojavlja tudi platno. Vendar pa je vsak slikar posebej kljub temu oblikoval tudi svoj razpoznaven stil.

Med njimi vsekakor izstopa tudi Zlatko Kolarek iz Hlebin, kjer do poznih nočnih ur ustvarja v svojem Naive Art ateljeju. Znana predstavnika hrvaške naivne umetnosti Ivan in Josip Generalić, s katerima je v sorodstvu tudi družina Kolarek, sta močno vplivala na mnogo predstavnikov tega žanra, prav tako pa seveda tudi na Zlatka in njegovega brata Željka.

Zlatko je začel slikati na ustaljeni način. Naprej je barve nanašal na steklo, upodabljal pa je idilične podravske teme. Že od samega začetka je kazal posebno nadarjenost. Hitro je začel razstavljati svoje delo in se uveljavljati, postal je član likovnih društev, v okviru katerih je razstavljal, kritiki so se do njegovega dela opredelili pohvalno, večje število njegovih slik

pa je postalo tudi del mnogih zbirk, galeriji in zasebnih prostorov.

Slike tega izvirnega umetnika dihajo s svojim šarmom, saj so kvalitetno dodelane in solidno opremljene, umetniška ubranost pa zadržuje našo pozornost in čustveni doživljaj ... To so seveda zgolj zunanje posebnosti teh del. Precej pomembnejša je avtorjeva izvirnost, ki svoj občutek do vsega tradicionalnega, kar se nahaja v Podravini, še posebej v Hlebinah, neguje in podaja z ljubeznijo ter nam tako na svoj izviren način pripoveduje zgodbo o teh krajih.

Zlatko Kolarek tematiko črpa iz neposredne okolice, bodisi kot konkretne artefakte bodisi kot ustno izročilo ali običaje. Tako se pojavlja nepregledno število pejsažev, pogosto ob gozdičkih, rečnih rokavih in gabrih. V daljavi pa se nakazujejo številne parcele, zamejene z drevesi s krošnjami, podobnimi žogicam, ki se vizualno manjšajo in izgublajo v neskončnem horizontu. Nad pokrajino po nebeško modrem nebu jezdijo beli, redkeje tudi rumeni oblaki. Visoko rastlinje je v ospredju slike, medprostor pa je zapolnjen z nizkim rastjem, polnim raznovrstnih cvetlic in trav. Hiše dajejo vtis domačnosti. Pogosto

so lesene ali pa zidanice z nizkimi, z apnom pobeljenimi zidovi, starimi strehami in nizkimi oboki.

Človeški figuri Zlatko posveča poseben pomen. Četudi so liki naslikani na poti, pri delu, ribolovu, vsakodnevnih opravkih ali zabavi, so nenehno v gibanju, ki je nakazano s preprostimi gestami. V sami kompoziciji slike te figure zavzemajo osrednje mesto v ospredju.

Pogost motiv, ki se ga Kolarek poslužuje, je zimska idila, saj je bila zima tudi čas, primeren za manjša opravila, več druženja in zabavo. Ob teh temah začutimo umirjenost in ustaljeni mir, z druge strani pa melanholijo, saj je upodobljen svet, ki počasi izginja ali se obnavlja.

Ta izvorni umetnik ima za seboj že prehojeno pot slikarskega razvoja, na kateri je prečistil svojo paletu ter z dolgotrajnim delom in raziskovanjem prišel do avtentičnih rešitev, po katerih ga ob strukturi slike lahko

prepoznamo. Zanj so tako značilni podrobni in karakteristični detajli, še posebej listki rastlin v ognjemetu barvnega ritma. Zlatko večje pojasnjuje značilne poteze figure in ji daje avtonomen značaj v preprostosti risbe. Na ta način slike dobivajo narativno harmonijo v edinstvenosti vsebine in barve.

V zadnjem času Zlatko Kolarek odkriva simbolične prizore, s katerimi – če poenostavimo – poskuša pretvoriti obče in univerzalno. To se občuti v piktogramu podpisa ptice s cvetom, v simbolični kompoziciji in v ritmu.

Slikarski navdih v napetosti življenjske in ustvarjalne moči Zlatka Kolarka ne motivira zgolj pri ustvarjanju prepoznavnih del lastnega izraza, temveč tudi v oblikovanju zbirke slikarskih in kiparskih del znanih umetnikov, ki bodo nekoč našla svoje mesto tudi v zasebni galeriji. Na ta način lahko v luči vestnega ustvarjalca, uglednega gostitelja in starša, slikarja in kulturnega delavca zaokrožimo vlogo tega umetnika iz legendarnih Hlebin.

Berač, olje na steklu, 60 x 80, 1989

Babica in vnuki, olje na steklo, 40 x 45, 2008

Lovim metulja, olje na steklo, 40 x 50, 2009

Pred kletjo v gorah, olje na steklu, 60 x 80, 2010

Vračanje iz goric, olje na steklo, 50 x 60, 2001

Koline na starinski način, olje na steklo, 50 x 70

Svati, olje na steklu, 50 x 70, 2000

Ptice pozimi, olje na steklo, 55 x 50, 2008

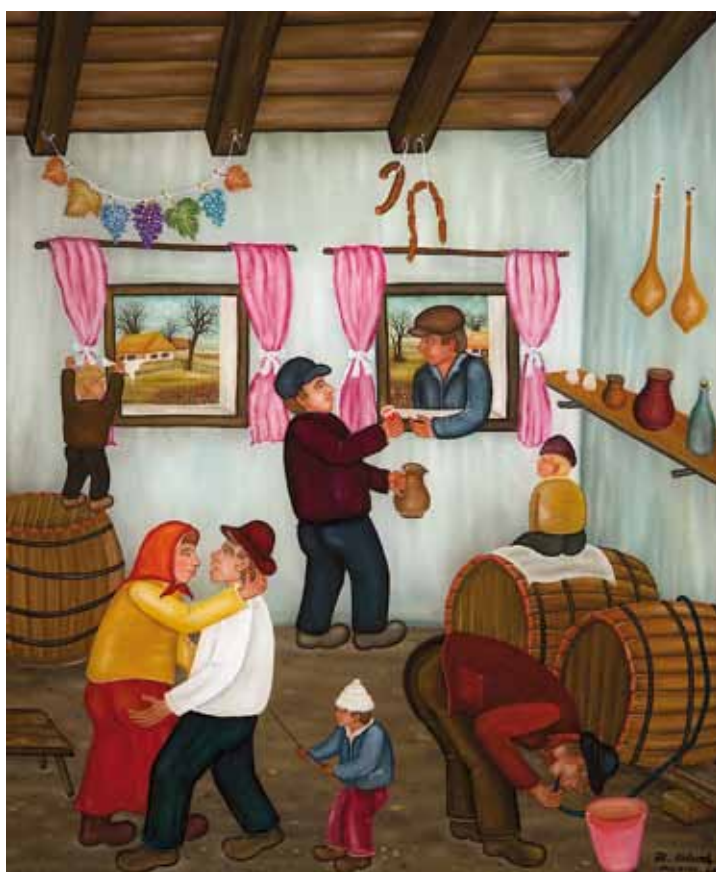
Lovci, olje na steklo, 40 x 50, 2001

Zimske aktivnosti, olje na steklo, 40 x 50, 2011

Cigani, olje na steklu, 55 x 50, 2008

V zidanici, olje na steklo, 60 x 50, 2002

Jastreb nosi kokoš, 55 x 45, 2009

HLEBINSKA ŠOLA NAIVNEGA SLIKARSTVA

Tako imenovano naivno slikarstvo predstavlja edinstven pojav v svetu, četudi gre za zelo ohlapen in skoraj neizmerno širok likovno umetnostni pojem. To je razvidno tudi iz Enciklopedije naivne umetnosti sveta avtorjev Ota Bihalji-Merina in Nebojše-Bata Tomaševića, ki je referenčna literatura iz ne tako daljnega leta 1984 in je izšla v založbi Jugoslavenske revije. V tej enciklopediji so zastopani avtorji z vseh kontinentov, večinoma ljudski (četudi sem ne sodita ne ljudska umetnost ne umetnost »primitivnih« ljudstev), ki so predvsem amaterji, čeravno so se mnogi ukvarjali z likovno umetnostjo praktično celo življenje in je marsikateri izmed njih pri svojem delu dosegel tudi visoko kakovost.

Ob tem predstavlja hrvaška naiva s Hlebinsko šolo na čelu brez dvoma svojevrstno posebnost, saj korenini v obdobju obujene družbeno kritične zavesti pred drugo svetovno vojno. Njen poudarek, za razliko od socialne tematike iz življenja delavskega razreda v urbanem okolju, ki so jih v bivši Jugoslaviji zastopali predvsem umetniki, izhajajoči iz likovnih akademij, temelji na prizorih iz kmečkega življenja. Sicer pa je tudi ustanovitelj Hlebinske šole, Krsto Hegedušić,

izhajal iz Akademije za likovno umetnost v Zagrebu. Svojo edinstveno idejo o umetniški šoli neposredno v kmečkem okolju je leta 1930 udeležil v majhni vasici blizu madžarske meje, še leto poprej pa je ustanovil dokaj revolucionarno usmerjeno likovno skupino Zemlja, ki je bila kmalu prepovedana. Po njenem vzoru so slovenski študentje ALU v Zagrebu ustanovili umetniški klub Gruda.

Prva najznamenitejša učenca Hlebinske šole, Ivan Generalić in Franjo Mraz, sta začrtala osnovno slogovno usmeritev in tehniko slikanja na steklo (po vzoru Krsta Hegedušiča) ter hkrati utrla pot kasnejšim generacijam. Upoštevala sta dejstvo, da je na področju nekdanje Jugoslavije pravi eruptivni razmah naivno slikarstvo doseglo šele v šestdesetih in sedemdesetih letih. Osemdeseta so namreč že najavljala zaton zanimanja kulturne javnosti, saj se je likovna scena nasitila hiperprodukcije tovrstne umetnosti. Iz tega razloga so toliko bolj dragocena prizadevanja sodobnih likovnih ustvarjalcev in redkih zbirateljev v novem stoletju, da bi ohranili bogato tradicijo hrvaške naive. Med ta prizadevanja sodi tudi pričujoča razstava v šentjurski galeriji Zgornji trg.

Tokrat se z izborom del iz zasebnih zbirk slovenskemu kulturnemu občinstvu predstavljata Josip Generalić, sin enega od ustanoviteljev Hlebinske šole Ivana Generalića, in Zlatko Kolarek, pripadnik iste šole, čeprav sodi v nekoliko mlajšo generacijo.

Josip Generalić je že kot otrok svoje življenjsko poslanstvo dejansko odkril v očetovem ateljeju, vendar pa se je kljub temu tako slogovno kot motivno popolnoma osamosvojil in sčasoma razvil lastno prepoznavnost v smeri nadrealizma z ekspresionističnimi reminiscencami. Njegov poznejši opus, ki je tokrat na ogled, pa se bistveno bolj nagiba k izročilu »klasične« naive. Slednjemu že od ustvarjalnih začetkov sledi Zlatko Kolarek s tipskimi hišami v geometrijski perspektivi (plastičnost), »koralastimi« drevesi in praviloma adicijsko komponiranimi, statično učinkujočimi človeškimi figurami v sprednjem planu (ploskovitost), z redkimi izjemami, kot je na primer slika Koline, kjer so figure bolj razgibano razmeščene v globini prostora. Seveda v opusu pripadnikov Hlebinske šole že zdavnaj več ne zasledimo socialne tematike, saj prevladujejo idilični žanrski prizori iz kmečkega vsakdanjika, pogosto

interpretirani na hudomušen način, pri čemer lahko še dandanes prepoznamo daljni vpliv »duhovnega očeta« Pietra Brueghla.

Upošteva vse pogostejše uspešne predstavitve po slovenskih razstaviščih se zdi, kot bi si hrvaška naiva z očitnim nostalgичnim pridihom skušala ponovno pridobiti nekdanje simpatije širšega južnoslovanskega občinstva.

Izdajatelj: JAVNI SKLAD REPUBLIKE
SLOVENIJE ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Območna izpostava Šentjur
Urednica: Anita Koleša
Oblikovanje: Peter Adič
Lektorica in prevajalka: Nana Čepar
Fotoграфије: Robert Gajšek
Tisk: Papirna Galanterija Ferlež
Postavitvev razstave:
Martin Čater in Dragan Podovac

Šentjur, januar 2014

Razstava je nastala v sodelovanju z Društvom Likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur ter Galerijo Josipa Generalića, Gajeva 75-83, 48323 Hlebne. Za prijazno sodelovanje pri pripravi razstave se zahvaljujemo družini Josipa Generalića, še posebej ge. Mirjani Lujčić ter g. Zlatku Kolaraku.

Galerija Zgornji trg, Ul. skladateljev Ipravcev Šentjur je odprta vsak delavnik od 9. do 16. ure, ob sobotah in nedeljah pa po vnapiřejnjem naročilu. Info: TTC, tel. št.: 03 749 25 23, e-pošta: oi.sentjur@jskd.si

Program razstav in dogodkov v Galeriji Zgornji trg pripravlja JSKD OI Šentjur,
vodja galerije : Anita Koleša (tel. 041 507 770)

Program razstav finančno podpira Občina Šentjur.

Pokroviteljja:

JKP ŠENTJUR,
Javno komunalno podjetje, d.o.o.
Cesta Leona Dobrovoljska 18
3230 Šentjur

JSKD
JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI